

Midwintertelling van Watervogels

De internationale Midwintertelling wordt sinds 1967 georganiseerd. Het doel is om gegevens over aantallen en verspreiding van watervogels te verzamelen, zowel in Nederland als internationaal. De landelijke coördinatie van dit project wordt verzorgd door Sovon Vogelonderzoek Nederland. Internationaal wordt de telling gecoördineerd door Wetlands International.

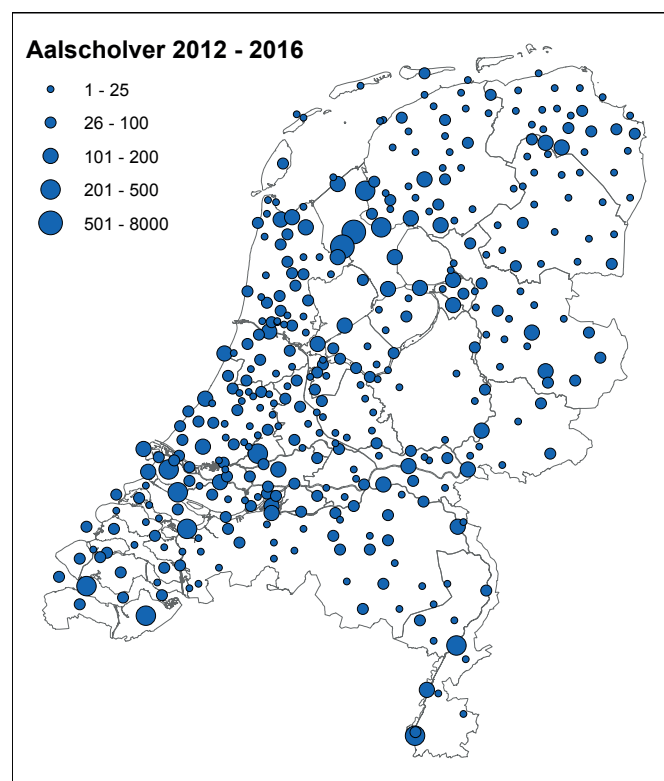
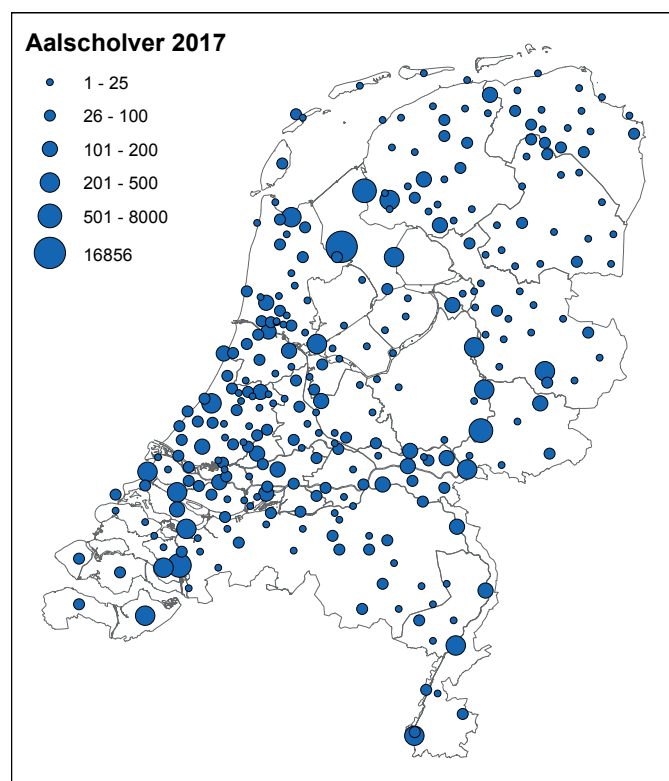
Beste tellers,

Nijmegen, december 2017

In het weekend van **13 januari 2018** is het weer zo ver: dan vindt de **52^e editie** van de Midwintertelling plaats en worden, gecoördineerd door Wetlands International, in ruim 60 landen - van IJsland tot Kirgizië en van Noorwegen tot Zuid-Afrika - alle pleisterende watervogels geteld. In Nederland gaan dan zeker 1600 tellers op pad om de aanwezige watervogels te tellen. In het Waddengebied wordt in verband met het tij een week later geteld. Naast het internationale aspect vormt de midwintertelling ook een belangrijke aanvulling op de maandelijkse tellingen van watervogels in belangrijke watergebieden in ons land. Door de grote landelijke teldekking wordt er voor soorten die ook talrijk zijn buiten de belangrijke watergebieden een goed inzicht verkregen in zowel de aantallen als in het verspreidingsbeeld. Bij de midwintertelling worden in aanvulling op de maandelijks getelde grote wateren, ook kleinere wateren, kanalen, agrarisch gebied en bebouwde kommen onder de loep genomen. We hopen dit jaar ook (weer) op uw medewerking. Informatie over de te tellen gebieden kunt u vinden door in te loggen op sovon.nl of krijgt u via de regio-coördinator per mail of per post toegestuurd. Meer algemene

informatie (methodiek) kunt u hier vinden: www.sovon.nl/midwintertelling

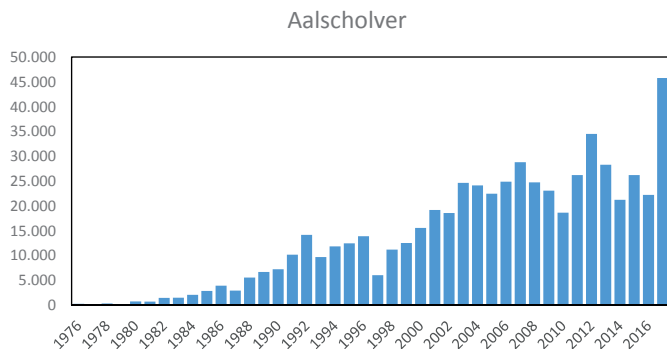
Bij de editie van januari 2017 werden in totaal 5,56 miljoen watervogels geteld, slechts 65.000 minder dan bij de telling van 2016 toen een recordaantal werd geteld. Vanaf 2011 is het totaal getelde aantal niet meer onder de 5 miljoen gekomen en het gemiddelde sinds 2012 ligt zelfs boven de 5,5 miljoen. De recente zachte winters zullen hier ongetwijfeld een flinke impuls aan hebben gegeven, net zoals de bevroren deelname van de tellers. Binnen de internationale midwintertelling levert Nederland een van de grootste landelijke totalen op. De top drie van meest getelde soorten (Kolgans (844.300), Brandgans (763.800) en Smient (630.700)) is al jaren dezelfde, hoewel Smient en Brandgans ditmaal stuivertje wisselden. De telling vond plaats tijdens een overgang naar een kouder weertype. Tijdens de telling lag in de oostelijke helft een dun sneeuwdek, plaatselijk kwam daar op de zaterdag nog een klein laagje bij. Voor de zaterdag gold voor de Waddenkust een heuse stormwaarschuwing met een (geholpen door de

Figuur 1. Verspreiding van Aalscholver per hoofdgebied tijdens de Midwintertelling 2017 en tijdens de Midwintertellingen van 2012-2016 (gemiddeld aantal).

Datum midwintertelling 2018: 13 januari (12-15 januari)

NB dit is de voorkeursdatum voor de telling. Voor een goede vergelijking van de resultaten is het belangrijk dat de tellingen zoveel mogelijk gelijktijdig worden uitgevoerd. Omdat het niet in alle regio's mogelijk is om op deze datum te tellen of omdat extreem slecht weer een telling onmogelijk maakt, hanteren we als uiterste uitwijkmogelijkheid om de telling nog uit te voeren, een periode van vier dagen. In getijdgebieden zijn er grotere afwijkingen van de teldatum mogelijk in verband met de afstemming op springtij.

Figuur 2. Jaarlijks getelde aantal Aalscholwers bij de Midwintertellingen 1976-2017

wind) bijna record-hoge waterstand. Het was sterk de vraag of de eilanden en de platen wel bereikt konden worden. De storm kwam weliswaar, maar bleek minder hevig en vooral ook korter van duur dan voorspeld, waardoor er zaterdag vrijwel overal gewoon kon worden geteld. Hoe anders was de zondag, met heel rustig en veelal zonnig weer. Niet gek dat veel tellers juist die dag uitkozen voor hun telling.

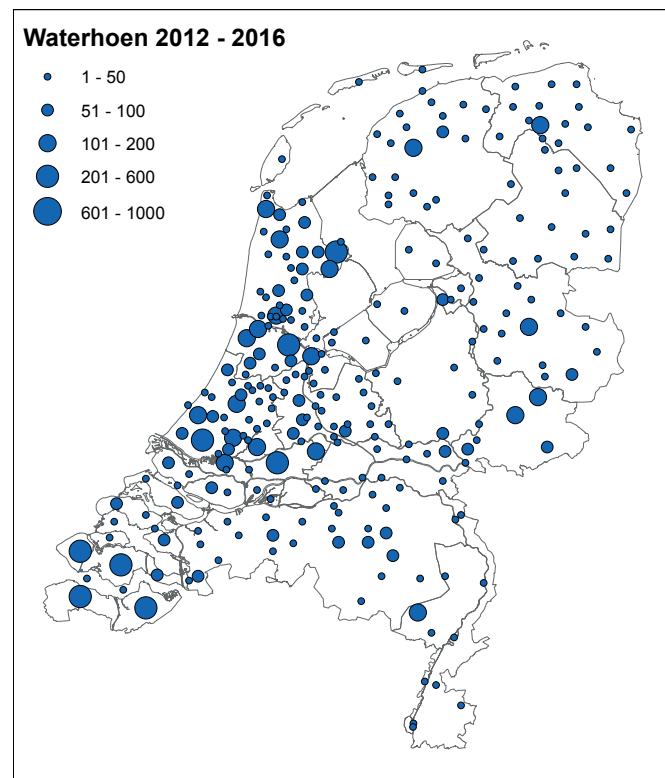
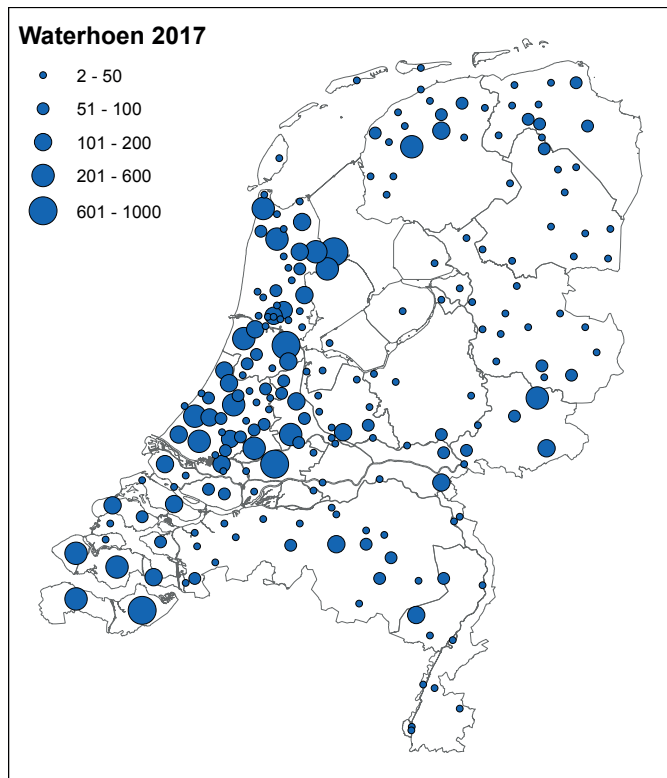
Twee soorten waarvan in januari 2017 opvallend hogere aantallen werden geteld zijn Aalscholver en Waterhoen. De Aalscholver liet met 45.800 vogels het hoogste aantal ooit

optekenen. De helft van dat aantal werd uit het vliegtuig geteld op het IJsselmeer, waaronder 16.500 vogels bij Andijk en 6600 langs de Afsluitdijk. De aantalsontwikkeling (figuur 2) laat zien dat de Aalscholver sinds het begin van de landelijke tellingen in 1976 langzaam algemener is geworden (hoewel er in sommige jaren soms ook weer fors lagere aantallen werden geteld).

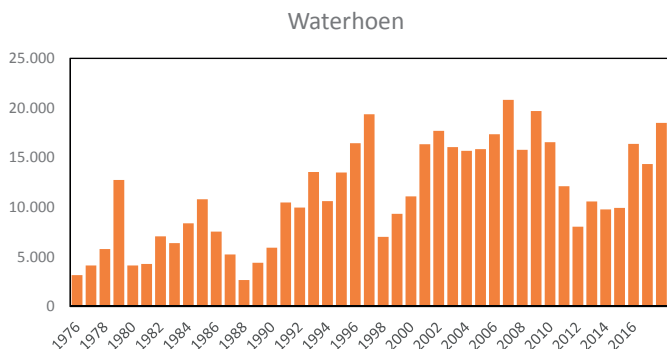
Het Waterhoen vervolgde in 2017 de weg terug omhoog, na een dal in de wat koudere winters tussen 2009 en 2012. Dat was met het oog op de zachte winters van de laatste jaren ook te verwachten. Het aantal van ruim 18.500 Waterhoentjes ligt 52% hoger dan het vijfjarig gemiddelde van de periode ervoor (2012-2016). De soort herstelt nog steeds na een diepe val in de koudere winters tussen 2009 en 2013 (figuur 4). Van 2000 tot 2010 lag het gemiddelde rond de 17.000.

Wat dat betreft lijkt de populatie weer op het niveau van vóór de koudere winters. Vanaf 1976 is een patroon te herkennen van flinke klappen in strenge winters en herstel erna. De kern van de verspreiding van het Waterhoen (periode 2012-2016) ligt in het westelijk deel van Nederland (figuur 3). Daarnaast springen enkele grotere steden die goed geteld worden er ook duidelijk uit (Amsterdam, Leeuwarden, Groningen). In de kaart van 2017 is duidelijk zichtbaar dat vooral in Noord- en Zuid-Holland en ook Zeeland hogere aantallen werden geteld ten opzichte van de periode van 2012-2016.

Zoals altijd ontvangen wij de resultaten bij voorkeur digi-

Figuur 3. Verspreiding van Waterhoen per hoofdgebied tijdens de Midwintertelling 2017 en tijdens de Midwintertellingen van 2012-2016 (gemiddeld aantal).

Figuur 4. Jaarlijks getelde aantal Waterhoenen bij de Midwintertellingen 1976-2017

taal. De resultaten zijn zo veel sneller beschikbaar. Digitaal invoeren kan zowel via de mobiele invoer of via het webinvoerportaal van Sovon. Met de mobiele applicatie Avimap voor Android kunt u in het veld uw telgegevens direct op uw smartphone of tablet (helaas niet op iPhone of iPad) invoeren en met één klik naar ons toe sturen. Het webinvoerportaal is in oktober gemoderniseerd. Daarom vindt u in deze nieuwsbrief een instructie hiervoor.

Ik wens jullie een goede en plezierige telling!

Menno Hornman,
landelijk coördinator Midwintertelling

Beknopte instructie voor de vernieuwde webinvoer watervogels

Sinds oktober jl is de watervogelwebinvoer in een nieuw jasje gestoken. Daardoor is wel het een en ander veranderd aan de invoer. In dit overzicht geef ik een beknopt overzicht van de invoerstappen en mogelijkheden van de nieuwe watervogelinvoer. Voor nog meer mogelijkheden en voorbeelden met schermafbeeldingen kijk op www.sovon.nl/watervogelinvoer.

Nadat is ingelogd op www.sovon.nl en 'Gegevens invoeren' is aangeklikt kom je in het invoerportaal (portal.sovon.nl) zeg maar het centrale plein waar voor alle Sovon projecten gegevens kunnen worden ingevoerd. Klik hier op de tegel '**Watervogels**'. De invoer bestaat feitelijk uit drie verschillende schermen:

- 1) Je start in **Mijn gebieden**. Op deze pagina vindt je een overzicht van alle telgebieden waar je schrijf- en kijkrechten voor hebt. Er verschijnt in de verplichte telmaand, voor midwintertellers is dat alleen januari, een blauwe W. Deze staat voor een telling van alle watervogelsoorten. In de overige maanden staat er een grijs kruisje. Je kunt dan een telling doen en invoeren, maar het hoeft niet.
- 2) Klik je op een W in januari, dan opent de pagina met **Bezoekgegevens**. Hier kun je de telomstandigheden invoeren zoals je gewend was (ook al ziet het er anders uit). Veranderingen zijn:
 - Bij het zoeken van medetellers worden alleen de bij ons geregistreerde tellers getoond. Staat de naam van je medeteller er niet bij? Stuur ons dan een mailtje.
 - Je kunt de keuze van de te tellen soorten aanpassen. Geef je aan dat je extra soorten gaat tellen, dan gaan we er van uit dat je die in het vervolg ook altijd volledig meetelt! (Waarom? Zie daarvoor de (i) 'Lees meer over het belang van nultellingen')
 - Het vastleggen van verstoring is in eerste instantie vooral bedoeld voor tellers in het Waddengebied, maar iedereen mag en kan deze invoeren.
- 3) Klik je op opslaan dan kom je in de pagina van de **Soorteninvoer** terecht. Deze bestaat weer uit drie delen. Links staat de 'Soortenlijst', in het midden zie je de kaart van je telgebied en rechts staat 'Waarneming details'. Je kunt op verschillende manieren waarnemingen invoeren:
 - a. Als je **alleen de totalen wilt invoeren** (wat het merendeel van jullie doet) dan vul je de aantallen bij de Soorteninvoer links bij 'Soortenlijst' in. Per soort vul je het totaal in de vakjes onder 'aantal gebied' in. Heb je alles ingevuld dan klik je op

'Telling afsluiten en waarnemingen valideren' om de telling af te sluiten. Er kan een melding komen bij hoge aantallen of een nieuwe soort voor het gebied. Druk op akkoord of pas eventueel de soort en het aantal aan. Je telling van het gebied is nu ingevoerd.

- Heb je een soort gezien die niet in de soortenlijst staat (dat is heel goed mogelijk want deze is korter dan je gewend bent. Dat is gedaan om invoerfouten te beperken), dan kun je die rechts onder 'Waarneming details' toevoegen: vul de soort en daar onder het aantal in en klik op opslaan (rechts onder). De soort staat nu ook links in de lijst met een aantal.

De kaart heb je in dit geval helemaal niet nodig en het rechterdeel hoeft alleen gebruikt te worden als je een soort wilt toevoegen die links niet in de lijst staat!

- b. Als je niet alleen totalen, maar ook (of alleen maar) **stippen wil gaan invoeren** dan klik je bij de betreffende soort in de soortenlijst op de '+' in de kolom 'Aantal stip', waarna de soort rechts onder 'waarneming details' wordt ingevuld. Voeg vervolgens door op de juiste locatie op de kaart te klikken de stip toe. Vul daarna rechts een aantal in en eventueel details en klik op opslaan (rechts onder). De stipwaarneming is nu opgeslagen en is links toegevoegd aan de soortenlijst. De stip blijft staan zodat meerdere soorten aan dezelfde locatie kunnen worden toegevoegd: klik op de betreffende soort of vul deze direct rechts onder 'Waarneming details' in (eerste letters zijn vaak al voldoende om de soortnaam te laten verschijnen). Vul het aantal eronder ook in en klik op opslaan. Herhaal dit voor de rest van de soorten (indien van toepassing). Staat een van de soorten niet in de lijst dan vul je rechts de naam en aantal in en klikt op opslaan.

Heb je alles ingevuld dan klik je op 'Telling afsluiten en waarnemingen valideren' om de telling af te sluiten. Er kan een melding komen bij hoge aantallen of een nieuwe soort voor het gebied. Druk op akkoord of pas eventueel de soort en het aantal aan. Je telling van het gebied is nu ingevoerd.

Veel succes!

Menno Hornman

Mobiel invoeren en insturen gegevens

Met de Sovon applicatie Avimap voor Android kunt u in het veld uw telgegevens direct op uw smartphone of tablet invoeren en met één klik naar ons toe sturen. Op sovon.nl/avimapwavo kunt alle informatie vinden over het downloaden en er staat een korte en stapsgewijze instructie en er is een link een uitgebreide handleiding.

Tips Avimap (mobiele invoer)

- Download thuis de laatste versie van Avimap in de Google Play Store
- Probeer thuis te oefenen door de app te alvast te doorlopen.
- Download thuis eventueel al een (OSM) kaart om geen datakosten te krijgen
- Laad de accu volledig op voor de telling
- Neem voor de zekerheid wel pen en papieren en eventueel een powerbank mee, je weet maar nooit
- Zet je GPS aan en starten maar!
- Check na de telling vóór het uploaden nog eens je telresultaten: niets vergeten of (per ongeluk) geen foutje gemaakt?
- Uploaden maar en klaar is Kees!

Digitaal insturen gegevens

Bij voorkeur de gegevens van de Midwintertelling digitaal doorgeven. Hoe? Ga na de telling naar www.sovon.nl en log in met waarnemercodes en wachtwoord. Klik vervolgens op de tegel 'Watervogels'. U komt dan in 'Mijn gebieden' met een overzicht van uw telgebied(en). Klik op de blauwe W (of G voor ganzentellers die midwinter willen tellen) in de maand januari om koppen telgegevens in te voeren. Mocht u geen of onjuiste midwintergebieden in uw lijstje aantreffen, neem dan contact op met de regiocoördinator, die kan dat verhelpen.

- **Nog geen waarnemerscode?** Ga naar: portal.sovon.nl/user/newuser

- **Waarnemercodes vergeten?** De zesdelige waarnemercodes (vier letters en twee cijfers) staat ook op de adresband van Sovon-Nieuws of op de adressticker bij toezending van deze nieuwsbrief. Of vraag er naar bij michel.klemann@sovon.nl
- **Wachtwoord vergeten?** Ga naar: portal.sovon.nl/user/forgot_password

Wat is de begrenzing van mijn telgebied?

In het scherm 'Mijn gebieden' kunt u van de eigen gebieden de topografische ondergrond of een luchtfoto en de gebiedsbegrenzing bekijken en printen. Klik op 'beheer gebied' achteraan de regel van ieder telgebied en maak een keuze rechts onder 'Kaart gebied(en)'. Uw telgebied met grens verschijnt ook bij de soorteninvoer.

Maandelijks tellers:

- * **Alle (watervogel)soorten:** Tellers die maandelijks watervogeltellingen uitvoeren hoeven tijdens de januari-telling niets anders te doen dan in andere maanden: de telling(en), doet/doen automatisch mee binnen de midwintertelling.
- * **Maandelijks ganzen-/zwanentellers:** Ganzen en zwanentellers die in januari in hun gebieden alle Wetland en watervogels tellen (incl. selectie roofvogels, IJsvogel en Grote Gele kwikstaart) dienen hun gebied te claimen als midwintertelgebied (via portal.sovon.nl/portal/vacant/map/1). In je overzicht van gebieden in het nieuwe systeem komt dan een W te staan in januari (in plaats van een G) en bij de getelde selectie (in de bezoekgegevens) staat dan meteen 'Watervogels en wetlandsoorten'.

Regiocoördinatie en de Midwintertelling

De telling wordt per regio door een regiocoördinator georganiseerd. Zie voor de adressen hieronder. Papieren telformulieren kunt u het best rechtstreeks (gratis) naar Sovon sturen (mag ook naar de RC).

Regiocoördinatie Midwintertelling 2018

(NH) Noord-Holland	Michel Klemann p/a Sovon (024-7410410, michel.klemann@sovon.nl)
(ZH) Zuid-Holland	Jan-Willem Vergeer p/a Sovon (024-7410410, jan-willem.vergeer@sovon.nl)
(ZL) Zeeland	Jan-Willem Vergeer p/a Sovon (024 7410410, jan-willem.vergeer@sovon.nl)
(FR) Friesland	Sjouke Scholten p/a Sovon (06-52 37 36 32, sjouke.scholten@sovon.nl)
(GR) Groningen	Sjouke Scholten p/a Sovon (06-52 37 36 32, sjouke.scholten@sovon.nl)
(DR) Drenthe	Harold Steendam (0592-273845, harold_steendam@hotmail.com)
(FL) Flevoland	Jan Schoppers p/a Sovon (024-7410410, jan.schoppers@sovon.nl)
(OV) Overijssel	Symen Deuzeman p/a Sovon (024-7410410, symen.deuzeman@sovon.nl)
(GL) Gelderland	Jan Schoppers p/a Sovon (024-7410410, jan.schoppers@sovon.nl)
(UT) Utrecht	Michel Klemann p/a Sovon (024-7410410, michel.klemann@sovon.nl)
(NB) Noord-Brabant	Vincent de Boer p/a Sovon (024-7410410, vincent.deboer@sovon.nl)
(Li) Limburg	Ton Cuijpers (0475-551579, a_cuijpers@hetnet.nl)
(WG) Waddengebied	Romke Kleefstra p/a Sovon (06-10646640, romke.kleefstra@sovon.nl)
(RG) Grote Rivieren	Jan Schoppers p/a Sovon (024-7410410, jan.schoppers@sovon.nl)

Informatie over coördinatie in (IJ) IJsselmeergebied, (RM) Randmeren, (BR) Beneden Rivieren, (NZ) Noordzee en (ZO) Zoute Delta via Sovon: Menno Hornman (024-7410410, menno.hornman@sovon.nl)